

Lettorikkoa kasvavien entisten suoniittyjen hoito Pohjois-Suomessa

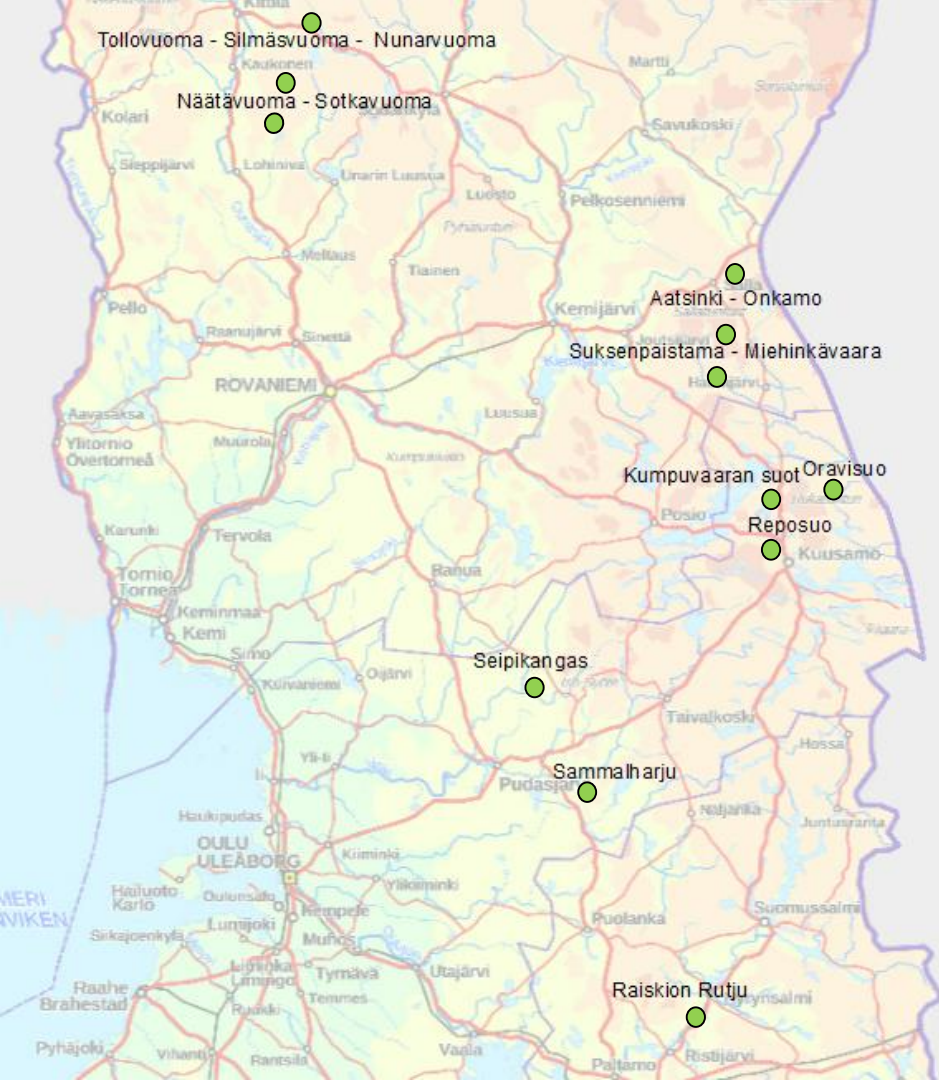
Letot perinnebiotooppeina –webinaari 15.4.2021

Pauliina Kulmala
Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

- LIFE-hanke 'Tikankontin ja lettorikon suojele Pohjois-Suomessa' 2000-2005
- Lettorikko (*Saxifraga hirculus*)
  - Vaarantunut (VU), rauhoitettu, LuDir II ja IV liitteiden laji
  - Kalkinsuosija, lähteisten lettojen laji, erit. ruostevetiset koivuletot
  - Muodostaa maarönsyjen avulla mattomaisia kasvustoja
  - Laaja sirkumpolaarinen mutta pirstoutunut levinneisyysalue, Euroopassa kohtuullinen kanta vielä Pohjois-Suomessa ja –Ruotsissa sekä Islannissa
- Heikko kilpailija, oletuksena että laji hyötyi perinteisestä suoniittyjen hyödyntämisestä ja oli suoniittytalouden aikaan selvästi nykyistä yleisempi

- Hankkeissa raivattiin ja niitettiin 12 entistä suoniittyä, joilla kasvoi lettorikkoa
  - LIFE-hanke 'Tikankontin ja lettorikon suojele Pohjois-Suomessa' 2000-2005 -> 10 niittyä
  - LIFE-hanke 'Keski-Lapin linnustollisesti arvokkaiden aapasoiden suojele ja käyttö' 2000-2005 -> 2 niittyä

- Kooltaan 0,1 – 7 ha, yhteensä 14,5 ha

- Kaikilla merkkejä aiemmasta niitosta

- Puolet Koillismaalla, loput Kittilässä, Pudasjärvellä ja Hyrynsalmella

- Suurinta osaa kohteista hoidettiin joka toinen vuosi alkaen 2001-2002 ja loppuen 2010-2013
  - kahdella Kuusamon kohteella, Oravisuolla ja Kumpuvaarassa, hoito jatkunut säännöllisenä tähän asti

Seipikangas, Pudasjärvi. Kuva: Pauliina Kulmala

- Niittoalat olivat keskenään varsin erityyppisiä lettojen (KoL, WaL, ToL, DiHiL), lähteiden sekä lettonevojen ja ruohoisten saranevojen mosaiikkia
  - ruostevetisyttä yleisesti
  - jokivarsilla myös luhtaisuutta
  - Pensaskerros vaihteli olemattomasta runsaaseen, et. pohjan-, letto- ja kiiltopaju, vaivaiskoivu ja kataja
  - Osalla paljon koivuntaimia
- Lettorikkoesiintymät vaihtelivat parin verson populaatiosta hehtaarien laajuisiin
- Alueen eteläosassa esiintymät suppeampia ja tyypillisesti esiintyivät lähteellä tai siitä alkunsa saavan puron varressa
- Muusta huomionarvoisesta lettolajistosta niittokohteilla tavattiin mm. suopunakämmekkää, veripunakämmekkää, kiiltosirppisammalta, pohjanhuurresammalta, lettosaraa ja turjanhorsmaa

Kittilän Näätävuoma. Kuva: Elisa Pääkkö

Suksenpaistaman Sammaljätkä, Salla. Kuva: Pauliina Kulmala

Raiskion Rutju, Hyrynsalmi. Kuvat: Tiina Laitinen

Reposuo, Kuusamo. Kuva: Pauliina Kulmala

Viikateniittoa. Oravisuo, Kuusamo. Kuva: Tiina Laitinen

Näätävuoma, Kittilä. 7 ha laajuinen alue niitettiin niittokoneella. Kuva: Timo Vesterinen

Raasuvuoma, Kittilä. Kuva: Petteri Polojärvi

Raiskion Rutju, Hyrynsalmi. Kuva: Tiina Laitinen

Raasuvuoma, Kittilä. Kuva: Petteri Polojärvi

Raasuvuoma, Kittilä. Kuva: Petteri Polojärvi

Sammalharju, Pudasjärvi. Kuva: Pauliina Kulmala

Oravisuo, Kuusamo. Kuva: Pauliina Kulmala

- Viidelle niittokohteelle Koillismaalla perustettiin seurantalinjat, joilta lettorikkoa seurattiin hankkeen aikana vuosittain 10:ltä neliömetrin kokoiselta ruudulta
  - Myös kontrollikohteet samalla tai viereisellä esiintymällä
- Lisäksi perustettiin häiriöseuranta-aloja, joilla selvitettiin kasvipeitteen rikkoutumisen vaikutusta lettorikon siementen itämiseen

- Seurantajakson 2001-2005 perusteella niittäminen vaikutti lisäävän kukkivien versojen määrää kontroleihin verrattuna
  - Kukinta vaihtelee lettorikolla hyvin voimakkaasti vuodesta toiseen
  - Kukinta väheni sekä niitto- että kontrollikohteilla - itse seurannan vaikutus
- Kukkimattomien versojen määrään niitolla ei ollut vaikutusta
- Kukkavarret selvästi lyhyempiä niittokohteilla niittovuosina
- Häiriöruuduille kylvetyt siemenet itivät huomattavasti paremmin ja taimet olivat parempikuntoisia kuin kontrolliruuduille kylvetyt
  - Häiriöruuduilla, joille ei kylvetty siemeniä, ei havaittu yhtään siementaimea hankkeen aikana

Sammaljätkä, Salla. Kuva: Timo Vesterinen

- Tarkkoja ruutuseurantoja ei ole hankkeen jälkeen jatkettu
- Hankkeen alusta lähtien jatkuvasti hoidetut kohteet:
  - Kumpuvaara: viimeisimmässä laskennassa v. 2020 556 kotaa (vastaa arv. 800 kukkivaa versoa), hankkeen alussa 1500 kukkivaa -> vuosittainen vaihtelu erittäin voimakasta
  - Oravisuo: kymmeniätuhansia versoja, pysynyt silmämääräisesti ennallaan
- Muilla seuratuilla kohteilla (3 kpl) esiintymät säilyneet jokseenkin ennallaan
  - Pienin hoidettu populaatio, muutaman verson Seipikangas, sinnittelee vielä hengissä (2 versoa 2018)
- Loppujen osalta lettorikon esiintymätiedot vanhenemassa -> inventointi

- Selkeitä tuloksia hankkeen niitoista ei voi vetää - hoitajaksot liian lyhyitä ja seuranta hankkeen jälkeen riittämätöntä
- Suoniittyjen niittäminen hyvin työlästä ja kallista
- Keski-Lapin parhailla lettorikkosoilla niiton loppumisen aiheuttamat muutokset vaikuttaisivat vähäisiltä ainakin toistaiseksi
  - Porolaidunnus
- Etenkin Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla lettorikkoesiintymät rajoittuvat nykyään tavallisesti lähteikköihin
  - Umpeenkasvu vaikuttaa nopeutuneen useilla paikoilla
  - Syynä ennemminkin muutokset valuma-alueen hydrologiassa
- Hoitotoimilla voidaan jarruttaa muutosta, mutta vesitalouden ennallistaminen etenkin suojelualueiden ulkopuolella lienee kasvupaikkojen niittoa keskeisempi lettorikon suojelutoimi
- Aapasuovyöhykkeen pitkään niitetyt suoniityt ovat maailmanlaajuisestikin ainutlaatuisia biotooppeja, joten niiden niittäminen on perusteltua monesta syystä

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN
MEHCIRÁÐÐEHUS

www.metsa.fi

[@metsahallitus_forststyrelsen](https://www.instagram.com/metsahallitus_forststyrelsen)

[@metsahallitus](https://www.facebook.com/metsahallitus)